

**XALQARO BAHOLASH DASTURLARI ORQALI BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATINI
OSHIRISH**

Gulmirzayeva G.

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi*

Xudayqulova F.B.

*Ilmiy rahbar: Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrası o'qituvchisi
fazilatxudayqulova@gmail.com*

Annotatsiya: *Xalqaro baholash dasturlari butun dunyo bo'ylab boshlang'ich ta'lim tizimini baholash va takomillashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu ilmiy maqolada boshlang'ich ta'limda xalqaro baholash dasturlaridan foydalanishning ahamiyati, ularning o'quvchilarning ta'lim natijalariga, o'qituvchilar malakasini oshirishga va siyosatni ishlab chiqishga ta'siri o'rganiladi. Ushbu dasturlarni amalga oshirish samaradorligi va muammolarini tahlil qilib, biz ularni qo'llash va boshlang'ich ta'limni global miqyosda yaxshilash uchun potentsial foyda haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etishni maqsad qilganmiz.*

Kalit so'zlar: *PISA, TIMSS, PIRLS, ICILS, xalqaro baholash, boshlang'ich ta'lim, dastur.*

**ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ
МЕЖДУНАРОДНЫХ ПРОГРАММ ОЦЕНКИ**

Гулмирзаева Гулхаё

Студентка начального образования

*Чирчикского государственного
педагогического университета*

*Чирчикский государственный
педагогический университет*

преподаватель кафедры Теория начального образования

Научный руководитель: Худайкулова Ф.Б

fazilatxudayqulova@gmail.com

Аннотация: *Международные программы оценки играют решающую роль в оценке и совершенствовании систем начального образования во всем мире. В данной исследовательской работе рассматривается важность использования международных программ оценки в начальном образовании, их влияние на результаты обучения учащихся, подготовку учителей и разработку политики. Анализируя эффективность и проблемы реализации этих программ, мы стремимся*

предоставить ценную информацию об их применении и потенциальных преимуществах для улучшения начального образования во всем мире.

Ключевые слова: PISA, TIMSS, PIRLS, ICILS, международная оценка, начальное образование, программа.

Kirish:

O‘zaro bog‘liqlik va raqobat kuchayib borayotgan dunyoda boshlang‘ich ta‘lim sifati mamlakat ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishining hal qiluvchi omili hisoblanadi. Xalqaro o‘quvchilarni ta‘limiy yutuqlarini baholash dasturi (PISA), Maktabda matematika va aniq fanlar sifatini tadqiq qiluvchi xalqaro monitoring (TIMSS), Matnni o‘qish va tushunish darajasini aniqlovchi xalqaro tadqiqot (PIRLS) va Kompyuter va axborot savodxonligi bo‘yicha xalqaro tadqiqot (ICILS) kabi xalqaro baholash dasturlari mamlakatlar bo‘ylab o‘quvchilar faoliyatini baholash uchun standartlashtirilgan asoslarni taklif etadi. Ushbu maqola ushbu dasturlarni boshlang'ich ta'limda qo'llashni o'rganib chiqadi va ularning ta'limdagi mukammallikni rag'batlantirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi.

Xalqaro baholash dasturlari turli mamlakatlardagi o‘quvchilar yutuqlari, ta‘lim amaliyotlari va siyosatlarini solishtirish uchun qimmatli ma‘lumotlarni taqdim etadi. Global miqyosdagi samaradorlikni taqqoslash orqali ushbu dasturlar siyosatchilar va o'qituvchilarga boshlang'ich ta'limning ilg'or amaliyotlari, takomillashtirish yo'nalishlari va tendentsiyalarini aniqlash imkonini beradi. Standartlashtirilgan baholash va qat'iy metodologiyalar orqali xalqaro dasturlar boshlang'ich ta'lim tizimlarining sifati va ishonchliligini ta'minlashga hissa qo'shadi. Yuqori standartlarni belgilash va vaqt o'tishi bilan taraqqiyotni kuzatish orqali ushbu dasturlar milliy va xalqaro darajada doimiy takomillashtirish va javobgarlikni rag'batlantiradi. Xalqaro baholash natijalari o'quv dasturlarini ishlab chiqish, o'qituvchilar malakasini oshirish, resurslarni taqsimlash va ta'lim islohotlari bilan bog'liq dalillarga asoslangan siyosat qarorlarini bildiradi. Ta‘lim siyosatini xalqaro mezon va ilg‘or tajribalarga moslashtirish orqali mamlakatlar boshlang‘ich ta‘lim tizimlarining samaradorligi va tengligini oshirishi mumkin. Xalqaro baholash dasturlarida ishtirok etish o‘qituvchilar va o‘qituvchilarga kasbiy malaka oshirish faoliyati bilan shug‘ullanish, bilim va tajriba almashish hamda o‘quv amaliyotini oshirish imkoniyatlarini beradi. Baholash natijalari va xalqaro taqqoslashlar haqida fikr yuritish orqali o‘qituvchilar ta‘lim strategiyalari va o‘quvchilarning ta‘lim natijalarini yaxshilashlari mumkin.

Boshlang‘ich ta'limda xalqaro baholash dasturlarini qo'llashning asosiy muammolaridan biri mamlakatlar o'rtasidagi madaniy, lingvistik va ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarni hisobga olishdir. Turli kontekstlarda baholashning to'g'riligi va adolatliligini ta'minlash baholash vositalari va metodologiyalarini diqqat bilan ko'rib chiqish va moslashtirishni talab qiladi. Xalqaro baholash dasturlari tenglik, inklyuzivlik va imkoniyatlardan foydalanish masalalarini ko'rib chiqishi kerak, bu barcha

o‘quvchilar, bilimi yoki qobiliyatidan qat'i nazar, o'z ta'lim yutuqlarini namoyish etish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlashi kerak. Nomutanosiblikni yumshatish va teng ta'lim imkoniyatlarini rag'batlantirish strategiyalari ushbu dasturlarning muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro baholash bo'yicha adabiyotlar xilma-xil bo'lib, ushbu maqola boshlang'ich ta'limni baholash bilan bog'liq barcha mumkin bo'lgan mavzularni qamrab olishga harakat qilmaydi. Aksincha, asosiy e'tiborni boshlang'ich ta'limda baholash amaliyotini rivojlantirish bilan bog'liq bo'lgan asosiy masalalarga qaratish va keyingi tadqiqotlar zarur bo'lgan sohalarni aniqlashga qaratilgan. Shundan kelib chiqqan holda, maqola ta'limdagi xalqaro baholashning maqsadi, so'ngra boshlang'ich ta'limda baholashning maqsadlari va talqini haqida munozara bilan boshlanadi. Shundan so'ng, u xalqaro baholashlar yosh bolalarning ta'limi haqida bizga qanday va qanday ma'lumot berishi mumkinligini ko'rib chiqishga o'tadi va baholashni tarjima qilish va ta'lim siyosatida xalqaro baholashdan foydalanish bilan bog'liq murakkab masalalarni o'rganish bilan yakunlanadi.

Xalqaro baholashlar mamlakatlarning ta'lim tizimlari va ularning o'quvchilari faoliyatini taqqoslaydi, bu natijalarga ta'sir etuvchi omillarni tushunishni ta'minlaydi va vaqt o'tishi bilan samaradorlikdagi o'zgarishlarni baholaydi. Ushbu maqolada asosiy e'tibor xalqaro baholashni boshlang'ich ta'limda qo'llashga qaratilgan. Boshlang'ich ta'limga e'tibor berish to'g'risidagi qaror uning keyingi ta'limning asosi sifatidagi maqomi va shuning uchun ham alohida o'quvchilar, ham butun jamiyat uchun muhimligi bilan bog'liq. Xalqaro baholashlar hukumatlar va shaxslarning ta'limga oid qarorlarini qabul qilishda tobora muhim rol o'ynamoqda, shuning uchun ularning ta'limning ushbu alohida sektoriga ta'sirini tushunish muhimdir.

Xalqaro tashkilotlar milliy ta'lim tizimini boshqa mamlakatlarning ta'lim tuzilmalari va natijalariga asoslanib, mutlaq shkala bo'yicha baholashning uzoq yillik an'analarga ega. Ushbu mashqlar turli vaqtlarda, turli maqsadlarda va turli metodologiyalardan foydalangan holda o'tkazildi. Ushbu stsenariy ta'lim natijalariga keng qiziqish bilan hozirgi vaqtda afzalliklarga ega. Ta'lim natijalariga bo'lgan qiziqish va mamlakatlar o'rtasidagi aloqalarning kuchayishi natijasida, ayniqsa, so'nggi yigirma yil ichida ta'lim sohasida o'tkaziladigan xalqaro baholashlar sonining ko'payishi kuzatildi.

Xalqaro baholashning ko'lami baholash maqsadlariga bog'liq. Agar u o'quvchilar, ularning xususiyatlari yoki ta'lim tizimi haqida xulosa chiqarish uchun bo'lsa, u qaror qabul qilishning turli darajalari uchun ma'lumot berishi mumkin, bu sinf diagnostikasidan milliy siyosat qarorlarigacha. Ushbu xulosalar va qarorlar baholash natijalarini tahlil qilish va sharhlashga asoslanadi. Bu shuni ko'rsatadiki, baholashning ta'siri bo'lishi uchun baholash taqdim etayotgan ma'lumotlar va qabul qilinayotgan qarorlar o'rtasida aniq bog'liqlik bo'lishi kerak. Baholashning har bir turi o'z maqsadiga ega. Masalan, TIMSS va PIRLS o'quv dasturi va ta'lim siyosatining ta'siri haqida

siyosatga tegishli ma'lumotlarni taqdim etish uchun mo'ljallangan, PISAning asosiy yo'nalishi esa o'quvchilarning xususiyatlarini va ularning ta'lim tizimlarining mahsuli ekanligini tushunishga qaratilgan.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'limda xalqaro baholash dasturlarini qo'llash butun dunyo bo'ylab ta'lim tizimining sifati, tengligi va dolzarbligini oshirish uchun ulkan salohiyatga ega. Ma'lumotlarga asoslangan qarorlarni qabul qilish, mamlakatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish va o'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuvlarga ustuvorlik berish orqali ushbu dasturlar ta'lim natijalarini yaxshilashga va barcha o'quvchilar uchun umrbod muvaffaqiyatga erishishga hissa qo'shishi mumkin. Biz zamonaviy ta'limning murakkabliklari bilan tanishar ekanmiz, xalqaro baholash dasturlaridan olingan tushuncha va tajribalardan foydalanish global miqyosda boshlang'ich ta'limning yorqin kelajagini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xudayqulova, F. B. (2022). Ta'lim tizimini boshqarish. O'qituvchi ilmiy uslubiy metodik va badiiy jurnali, 3(9), 69-72.
2. Xodjamkulov, U. N.; Xudayqulova, F. B. (2021). Kelajak o'qituvchisi konsepsiyasi. O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar, 2(3), 130-135.
3. Темиров, Б. Б., & Худойкулова, Ф. Б. (2021). Характеристики личности учителя связанные обменом идеями. *Экономика и социум*, (1-2), 496-499.
4. Xudayqulova, F. B. (2021). Bo'lajak pedagoglarda kasbiy kompetentlikni shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari. *Academic research in educational sciences*, 2(CSPI conference 1), 1668-1671.
5. Xudayqulova, F. B. (2020). Pedagogik mahoratning zamonaviy ko'rinishi. Umumta'lim fanlarini o'qitishda innovatsion metodikalar, 4(1), 452-455.
6. Худойкулова, Ф. Х. (2019). Узлуксиз таълим тизимида укувчиларда лингвистик компетенцияни шакллантиришда назарий билимлар бериш муаммолари. Таълимдаги инновациялар ва ислохотлар контекстида замонавий кластер тизими, 1(6), 117-120.
7. Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazi. O'quvchilarni xalqaro tadqiqotlarga tayyorlashga mo'ljallangan Axborotnoma 1-2. ISBN 978-9943-6960-0-6 TOSHKENT — 2020
8. «Xalqaro baholash va ta'lim sifatini tadqiq etishning dolzarb muammolari» mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya. 11/03/2022 <https://cyberleninka.ru/article>
9. Xudayqulova, F. B. (2020). Pedagogik mahoratning zamonaviy korinishi. *Umumta'lim fanlarini oqitishda innovatsion metodikalar*, 4(1), 452-455.

10. Худойкулова, Ф. Х. (2019). Узлуксиз таълим тизимида уқувчиларда лингвистик компетенцияни шакллантиришда назарий билимлар бериш муаммолари. *Таълимдаги инновациялар ва ислохотлар контекстида замонавий кластер тизими*, 1(6), 117-120.

11. Fazilat Bo'riyevna Xudayqulova (2021). BO'LAJAK PEDAGOGLARDA KASBIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Academic research in educational sciences*, 2 (CSPI conference 1), 1668-1671.

12. Xudayqulova, X., & Azamjonova, I. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI NOODATIY METODLAR ASOSIDA TEZ, OSON VA SAMARALI O'RGATISH USULLARI. *Interpretation and researches*, 1(1).